

ΓΕΥΣΩ: Ευ...γευστα δεντρομορφικά τοπία

Του ΓΙΑΝΝΗ
ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΚΗ

Η έκθεση ζωγραφικής της Γεύσως Παπαδάκη, με τον τίτλο "Μοναχά δέντρα", η οποία ολοκληρώνεται σήμερα και που ουσιαστικά κλείνει τη θερινή σεζόν στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης ΟΜΜΑ, ενδεχομένως να μην χρειαζόταν στην χριστική μου προσέγγιση ένα τίτλο "αυθαρέτως ουρεωμοτικό", όμως η επίδραση από τα λόγια του Φ. Πεσσόδα ήταν καταλυτική στη ματιά μου αυτή τη φορά "...εάν φαντάζομαι, βλέπω. Τι παραπάνω κάνω ταξιδεύοντας. Μόνο μα αδυναμία ακρίβειας της φαντασίας δικαιολογεί τη μετάκινηση σαν μέσο πληρωσης των αισθήσεων...".

Τα έργα λοιπόν, της Γεύσως τα αισθάνθηκα, δεν τα είδα μόνο, και ειλικρινά δεν χρειάστηκε να αναζητήσω -μέσω της φαντασικής μετακίνησής- συγκρίσιες με υπαρκτά τοπία, που το δέντρο είναι οικείο σαν ενοχική παρακαταθήηκη (του αυτού που άφησε, ή μάλλον έκοψε τον ομφάλο λώρο με την επαρχία του, το χωριό του...). Τα τοπία αυτά έχουν χρόνια τώρα αντικατασταθεί από ένα άλλοι ΤΟΠΙΟ εωτερικό, πνευματικό, συνεγώς προβαλλόμενο στο υποσυνείδητό μου. Αντιγράφω πάλι τον Πεσσόδα: "Μέσα μας είναι που τα τοπία έχουν τοπό. Γ' αυτό, όταν τα φαντάζομαι, τα δημιουργώ-αν τα δημιουργώ, υπάρχουν και εφόσον υπάρχουν, τα βλέπω όπως βλέπω και τα άλλα. Γιατί να ταξιδέψω;" Μοιάζει με Καρτεσιανή φιλοσοφική αποψη... Φαντάζομαι βλέποντας τα έργα της, όπως ενδεχομένως αυτά να ήταν και τα εωτερικά, εκφραστικά κίνητρα της Γεύσως, όπου η ενδοσκοπη-

ση να πρόδαλε το -κοινότοπο θέμα- μέσα από την πηγαία μη λογική διατύπωση και μ' αυτήν την έννοια μπορούν να χαρακτηρισθούν σουρεαλιστικά τοπία, αφού η μορφολογική διατύπωση έχει μια ειμιονή τόσο αυθόρυμη -σαν αυτόματη γραφή- με μεταφορική ή συμβολική διάσταση σε μια γεωτερικότητα, που ενώ φαίνεται κατακτημένη από τις αρχές του 20ου αιώνα -μοντέρνα τέχνη- επανέρχεται επίκαιρη, λόγω του εκφραστικού χειρονομικού ζωγραφικού αποτελέσματος! Εξπρεσιονισμός, θα συμφωνήσετε ασφαλώς και μάλιστα καθόλου προσχηματικός. Και αυτός ο συνδικισμός, σε μια εποχή που η τέχνη ξεδιπλώνει έργα μέσα από το κομπιούτερο μαζικά, κάνει και τη ζωγραφική της Γεύσως εύ...γευστη και απαραιτητή για τις...απτικές μας ανάγκες.

Ναι, τα έργα της Γ. Παπαδάκη, πλούσια σε ματιέρας, είναι ο.τι πρέπει για να δώσουν ευχαριστηση και σ' ένα τυφλό!! Και αυτό, ιδιαίτερα στους Έλληνες -που έχουν παράδοση στη ζωγραφική, στον ψημένο πηλό, ή στον σοδανπιόνενο τοίχο- είναι οικείότατα κατακτημένο.

Άλλα ας πάμε λίγο στα δεντρομορφικά τελώνα της, ενίστε προετοιμασμένα με στρωματικές χάρτινες -κολάζ, επίζωγραφιομένες επιφάνειες. Φορές φορές αφήνει να φωίνονται μικρές φωτογραφίες από εφημερίδες, σγόλιο πάνω στο εφήμερο της ζώης. Μέσου σ' ένα τέτοιο γάρο, σχεδόν κλειστοφοβικό, με τις σκουρότερες εντασίες στα περι-

"Ελπίδα II" (110X80εκ. Μικτή τεχνική σε ξύλο)

Θώρια, η Γεύσω αφήνει να ανελγθεί ένα δέντρο που στροβιλίζει σχεδόν, σπειροειδές, στην κορυφή υποσυνείδητη θερμή χρωματική γκάμα.

Είναι τα δέντρα της, παραπομπές στην ανθρώπινη φύση, μεταφορικές, αλληγορικές: Ιως γιατί ποτέ δεν θέλησε να αντιγράψει, να περιγράψει, να ΣΤΗΣΕΙ τον άνθρωπο σαν φυσικό μοντέλο για να τον...γνωρί-

σει! Θυμήθηκα τον Ντεγκά: "Όταν αντιγράφω εκ του φυσικού ένα στοιχείο του πίνακά μου, είναι αυτό ακριβώς που δεν υπάρχει στη φύση".

Αυτό το αναφέρει ο Ματίς (2), κάνοντας μια σφαιρική προσέγγιση στο δέντρο, μεταξύ άλλων, γράφει: "Θέλεις να μάθεις πώς μου ήρθε στο μυαλό τούτη η συναυθηματική μελέτη του δέντρου, την οποία θα μπο-

ρούσαμε να συνομάσουμε 'η γέννηση του δέντρου σε ένα καλλιτεχνικό μυαλό'. Κατ' αρχάς υπάρχουν δύο τρόποι να περιγράψει κανείς ένα δέντρο. 1ον, με το μιμητικό σχέδιο, όπως μαθίνουμε στις ευρωπαϊκές σχολές σχεδίου, 2) με το συναίσθημα που υπαγορεύουν η προσέγγιση και η ενατένιση ενός δέντρου, όπως συμβαίνει στους Ανατολίτες, νομίζω, απ' όπι μου έχουν δημητρίθει... Οι Κινέζοι καθηγητές έλεγαν στους μαθητές τους: 'Όταν σχεδιάζετε ένα δέντρο, να έχετε την αίσθηση ότι ανεβαίνετε μαζί του, όταν αρχίζετε από το κάτω μέρος. Ο ζωγράφος πρέπει να ανυψώνεται μαζί με το δέντρο'".

Και ο Ματίς εν έτει 1952 σχολάζει: "Είναι το πιο αληθινό πρόγραμμα που ξέρω".

Σε μια άλλη συζήτηση του Ματίς με τον Αραγκον το 1942, ο Ματίς, πάντα με θέμα το δέντρο, θα πει: "...Το δέντρο ισοδυναμεί για μένα με το σύνολο των εντυπώσεων που μου προκαλεί. Εκείνο που με απασχολεί δεν είναι να σχεδιάσω το δέντρο που βλέπω. Έχω μπροστά μου ένα αντικείμενο, το οποίο ασκεί μια επίδραση στο μυαλό μου, όχι μόνον ως δέντρο, αλλά και σε σχέση με όλα τα άλλα συναίσθηματα... Μου είναι απαραιτητό να δημιουργήσω ένα αντικείμενο που να μοιάζει στο δέντρο. Το σημείο του δέντρου...".

Εάν είχα την πολυτέλεια του...χώρου, θα παρέθετα αφετές εκφραστικές αναφορές καλλιτεχνών για το δέντρο ρεαλιστών, υπαθησιών κλπ.

Πρόσφατα εξάλλου, είδαμε

μια σημαντική έκθεση του Γιώργου Κουνάλη (3), που είχε σαν βασικό θεματολογικό στοχείο το κυπαρίσσιο.

Σήμερα, αφοριμή ήταν η ενδιαφέροντα ζωγραφική με τα μοντερνικά δέντρα της Γεύσως.

Για επίλογο, όμως, θα χρησιμοποιήσω το... τέλος από την ανάλυση μιας μεγάλης μεταφοράς του ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗ ΔΕΝΤΡΟΥ, του μεγάλου ζωγράφου και δασκάλου του Μπαυχάσιους Πωλ Κλέε (4). "Η θέση του καλλιτέχνη είναι ταπεινή. Κι η ομοφιά της δεντροκορφής δεν είναι δική του. Αυτός δεν είναι παρά ένα κανάλι".

Αφιερωμένο στην Πόλη Ντουντουλάκη και στο μνημείο των απανταχού Λακκιωτών, που μοιάζει από μακριά με κυπαρίσσιο. Τουλάχιστον αυτό ήταν στις προθέσεις μου.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

(1) Φερνάντο Πεσσόδα (1888-1935) θεωρείται εθνικός ποιητής της Πορτογαλίας από "το βιβλίο της Ανησυχίας". Εκδ. Αλεξάνδρεια.

(2) Χένρι Ματίς (1869 - 1954). Γάλλος ζωγράφος, πωτοποριακός, με παγκόσμια αναγνώριση από το βιβλίο "Γραπτά και οήσεις για την τέχνη". Εκδ. "Νεφέλη".

(3) Γιώργος Κουνάλης. Τα εγκαίνια του εργαστηρίου του γνωστού Χανιώτη ζωγράφου, ήταν το σημαντικότερο εκαπικό γεγονός του καλλοκαριού, κατά την άποψη μου. Για την αξέλογη ζωγραφική του θα επιδιώξω μια μεγάλη προσέγγιση.

(4) Πωλ Κλέε (1879 - 1940). Στονδιάστις παγκόσμιος ζωγράφος και θεωρητικός από το βιβλίο του "Για τη μοντέρνα τέχνη", Εκδ. "Κάλβος".